

5 + 1 ÁBRA A MAGYAR VÁLSÁGKEZELÉS EREDMÉNYEIRŐL A MEDITERRÁN RÉGIÓVAL SZEMBEN

Magyarország fejlettségi szintje 2010-ben még jelentősen elmaradt a fejlettebb, nyugat-európai térséghez tartozó mediterrán országok átlagos fejlettségétől, ez azonban később érdemben megváltozott. Hazánk és az ún. ClubMed országok hasonlóan súlyos gazdasági nehézségekkel és kihívásokkal szembesültek a globális válság kitörésekor, de arra eltérő választ adtak, ami eltérő gazdasági eredményezekhez is vezetett – Magyarország javára. Magyarország fejlettsége a mediterrán térség átlagos fejlettségének kevesebb mint 73 százalékáról közel 90 százalékra emelkedett 2010 és 2017 között. Az MNB 5+1-es felzárkózási cikksorozatának ötödik állomásában hazánk 2010 utáni makrogazdasági felzárkózását mutatjuk be az eurózóna mediterrán országaihoz képest.

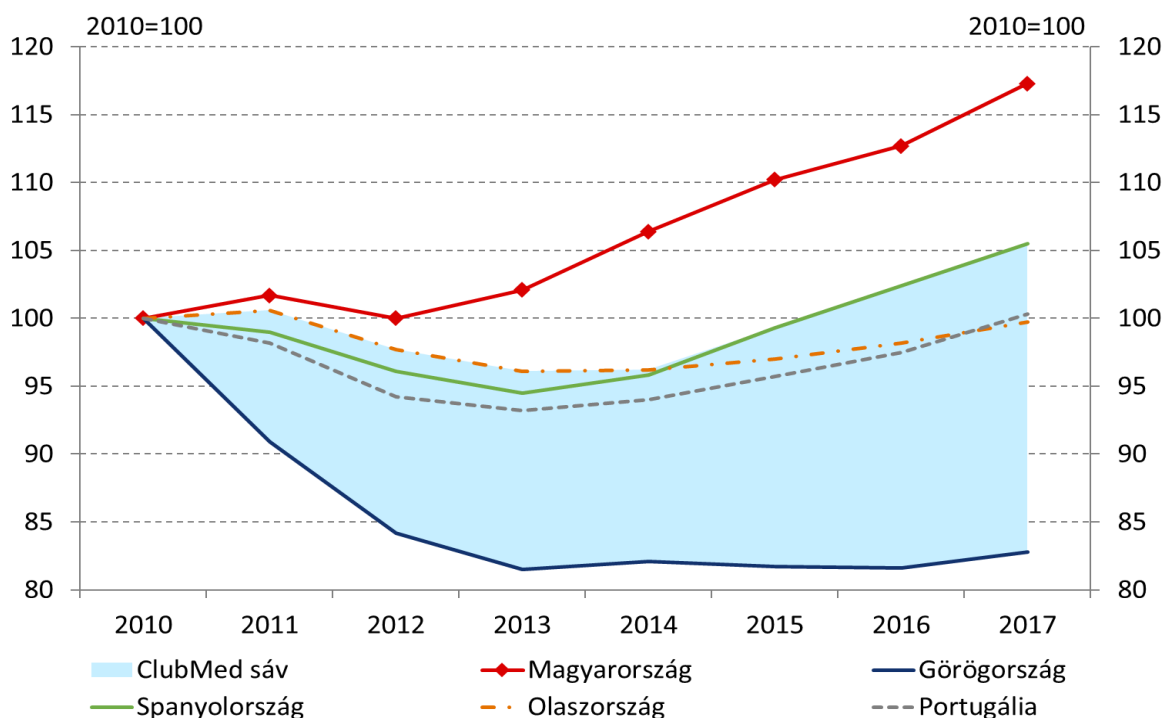
Magyarország és az eurózóna mediterrán országai bár hasonló makrogazdasági nehézségekkel szembesültek a 2008-as válság kitörésekor, a válságkezelés iránya és módja már élesen eltért. Magyarország és a ClubMed országok (Görögország, Olaszország, Portugália és Spanyolország) a 2008-as globális válság kirobbanását megelőzően számos tekintetben hasonló – bár egyéni különbségekkel átszőtt – gazdasági nehézségekkel küzdöttek. A magas költségvetési és folyó fizetési mérleg hiány, a nagymértékű külső eladósodás, valamint a munkaerőpiac szerkezeti problémái romló versenyképességet és egy fenntarthatatlan növekedési pályát eredményeztek. A pénzügyi válság ezeket a kockázatosnak ítélt országokat különösen erősen sújtotta; a pénzügyi, finanszírozási problémák erős reálgazdasági visszaeséshez vezettek. Amíg a mediterrán országok a válságkezelés konvencionális, megszorító politikáját alkalmazták, addig Magyarország 2010 után unortodox, innovatív eszközökkel növekedésbarát strukturális reformokat hajtott végre. Az eltérő eszközök teljesen eltérő eredményre vezettek.

Az újszerű és növekedésbarát magyar válságkezelés jóval eredményesebbnek bizonyult, mint a hagyományos, megszorításokra épülő mediterrán megközelítés. A mediterrán országokkal ellentétben hazánkban egyidejűleg stabilizálódott a költségvetés és a reálgazdaság, 2013-ban kikerültünk a túlzottdeficit-eljárás (EDP) alól, továbbá erősödött a gazdaságpolitika önállósága (az IMF-hitelek lejáratuk előtt maradéktalanul visszafizetésre kerültek) és a makrogazdasági fundamentumok tartós javulásával az ország gazdasági kilátásai is folyamatosan javultak. A fejlett gazdaságok közé sorolt mediterrán térséghez való felzárkózásunk több, mint látványos. Magyarország egy főre jutó GDP-je 2010 és 2017 között 17 százalékponttal közelítette meg a ClubMed országok átlagos fejlettségét. Ezen belül Görögország fejlettségi szintjét – annak jelentősebb gazdasági visszaesése miatt – 9 százalékponttal már meg is haladtuk 2017-ben, miközben elértük a portugálok 96

százalékát, míg Spanyolország és Olaszország fejlettségének a 78, illetve 76 százalékán állunk.

A mediterrán országok a hibás válságkezelés miatt elhúzódó gazdasági kilábalással szembesültek, és Magyarországhoz képest csak jóval később tudták elérni korábbi teljesítményüket. A magyar válságkezelés 2010-től már rövid távon is eredményes volt, amit jól tükröz, hogy a gazdasági teljesítmény visszaesése megállt, míg a mediterrán országok mindegyike tartós visszaesést realizált egészen 2013-ig. A magyar gazdaság a 2010 utáni költségvetési és gazdasági reformok beérésének következtében 2013-tól dinamikus bővülő növekedési pályára állt. Hazánk 2010 és 2017 között összesen több mint 17 százalékkal növelte reál kibocsátását, ezzel szemben a ClubMed országok esetében jelentősen elhúzódott a kilábalás időszaka. Bár a spanyolok 2016 óta már meghaladják a 2010-es reál GDP szintjüket, Olaszország és Portugália 2017-ben éppen csak elérte saját 2010-es reálteljesítményét. Görögország pedig tartósan leszakadni látszik a válság utáni kedvezőbb külső konjunktúra ellenére, ugyanis 2013-2017 között nem tudott érdemi gazdasági növekedést felmutatni. Magyarország válság utáni dinamikus gazdasági növekedése a nemkonvencionális, innovatív válságkezelés sikerességére utal, amit mind a költségvetési, mind pedig a monetáris politikai fordulat támogatott.

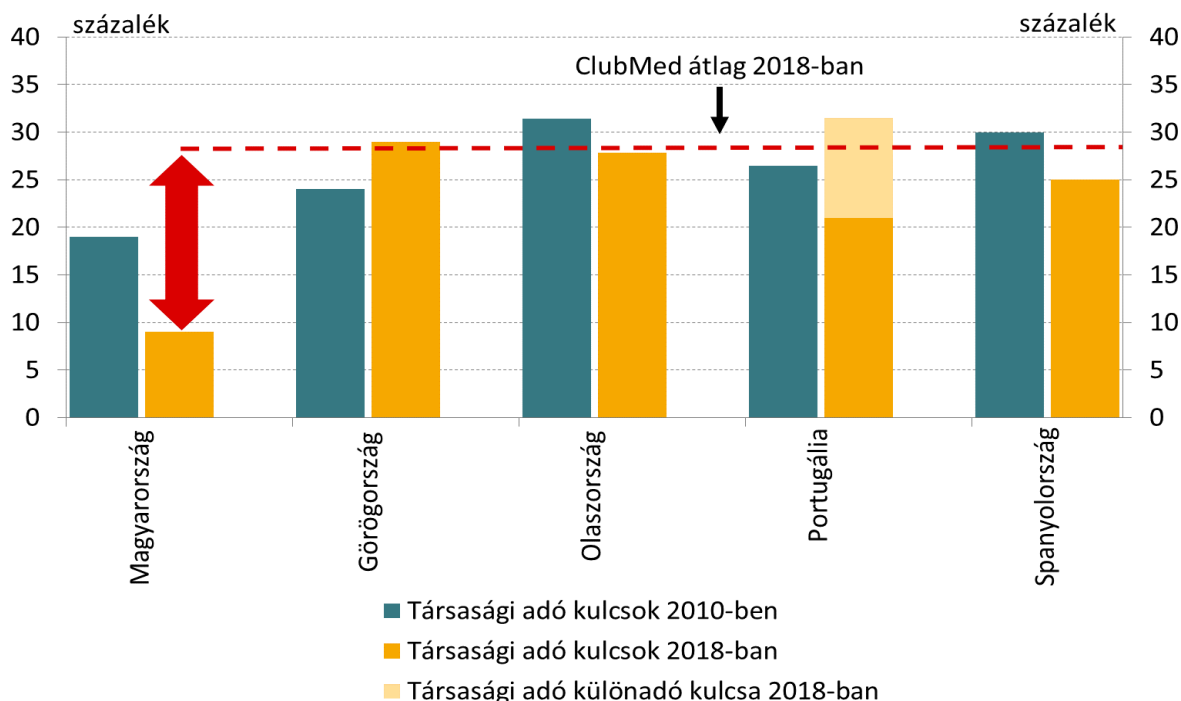
1. ábra: A reál GDP alakulása (2010=100)

Forrás: Eurostat

Magyarországon 2017 óta a legalacsonyabb (9 százalék) a társasági adó kulcsa az Európai Unióban, míg a ClubMed országokban az átlagos vállalati adóterhelés magas, megközelíti a 30 százalékot. A magyar kis- és középvállalatok fontos szerepet töltenek be a gazdaságban, a foglalkoztatottak közel kétharmada a kkv-szektorban dolgozik. Magyarország korán felismerte, hogy a válságból való kilábaláshoz szükséges e vállalatok adóterheinek csökkentése, mert ezáltal a kiemelt foglalkoztatói szektor munkahelyteremtő képessége növekedhet. Az első jelentős lépésre már 2010 második felében sor került, amikor a kedvezményes (10 százalékos) társasági adókulcsra jogosultak körét bővítette a kormányzat. A korábbi 50 millió forintos árbevétel plafon 500 millió forintra emelkedett a lépés hatására, ami a kkv-szektor számára érdemi adócsökkentéssel járt. Mindezt 2017-től a társasági adókulcs egységes 9 százalékra való rögzítése követte, amellyel egész Európában a legalacsonyabbá vált a társasági adó Magyarországon. A mediterrán országok a magyartól eltérő irányt követtek: Görögországban és Portugáliában nőtt a vállalati adókulcs, de a többi ország sem tudott nagyfokú adócsökkentést végrehajtani, így számottevően magasabb a társasági jövedelemadó, mint hazánkban.

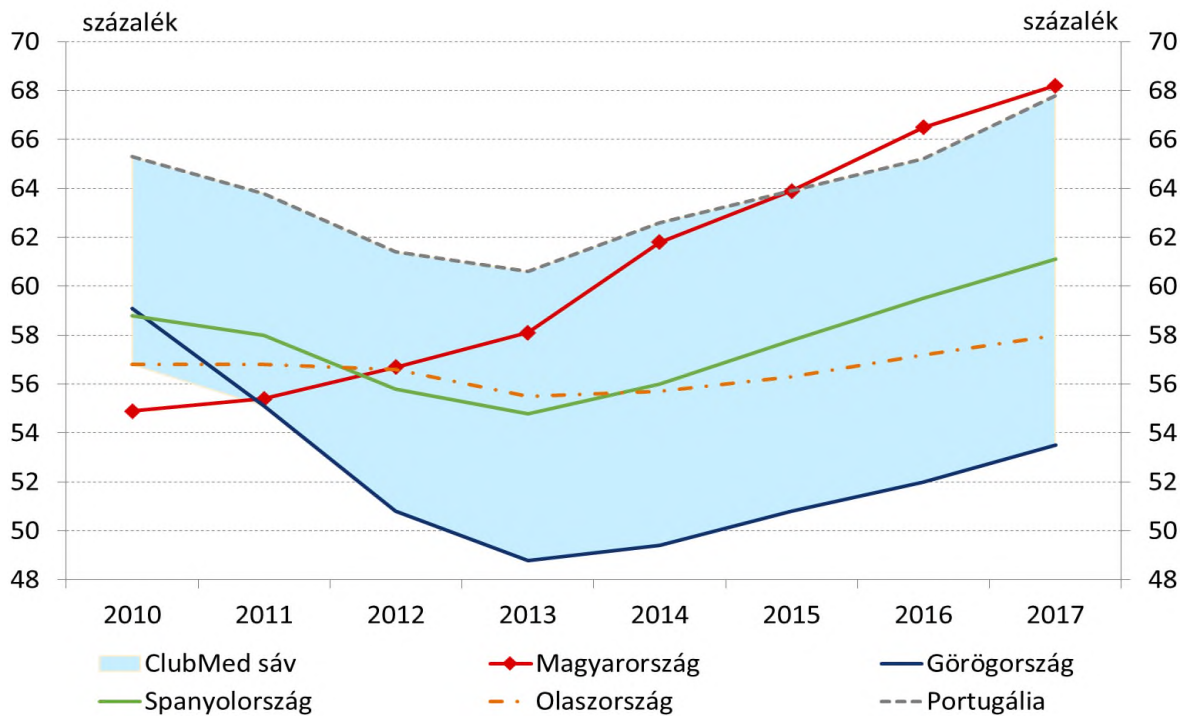
2. ábra: Magyarország és a mediterrán országok legmagasabb társasági adó kulcsa 2010-ben és 2018-ban

Forrás: OECD

A foglalkoztatási ráta az Európai Unió országai közül hazánkban mutatta a legjelentősebb bővülést 2010-2017 között. A foglalkoztatottak száma Magyarországon történelmi csúcspontot döntve 2018-ban először lépte át a 4,5 millió főt. 2010-et megelőzően még Magyarországon volt a legalacsonyabb a foglalkoztatási ráta az Unión belül, ami jelentősen visszafogta a gazdaság teljesítményét és gyengítette a költségvetés pozícióját is. A magyar foglalkoztatási ráta a 2010-es mélypontja (55 százalék) óta azonban folyamatos növekedést mutat, aminek eredményeként 2010 és 2017 között 13,3 százalékponttal 68 százalék fölé emelkedett a szintje. A foglalkoztatás bővülését többféle kormányzati intézkedés támogatta az időszak során. A munkaerő megtartásához, illetve a munkakereslet ösztönzéséhez nagyban hozzájárult a Munkahelyvédelmi Akcióterv bevezetése és bővítése, valamint a szociális hozzájárulási adó jelentős csökkentése is. A munkakínálatot az egykulcsos szja bevezetése és csökkentése mellett, a – legális munkajövedelemhez kötött – családi adóalap-kedvezmény megteremtése és folyamatos bővítése, a jóléti transzferek racionalizálása, a korhatár alatti nyugdíjlehetőségek szigorítása és a közfoglalkoztatás fejlesztése támogatta. A mediterrán országokra jellemző megszorítások (például jövedelemadó-emelés, bérek és nyugdíjak csökkentése, elbocsátások a közszférában) ellenben nem támogatták a foglalkoztatást és a reálgazdaság növekedését. A foglalkoztatási ráta válságot követő csökkenése emiatt csak 2013-ban állt meg a déli országokban, majd hazánál jóval kisebb mértékben emelkedett. A mediterrán országok közül a foglalkoztatási ráta Görögország és Spanyolország esetében továbbra is érdemben elmarad a válság előtti szinttől (61 és 66 százalék), Olaszország és Portugália pedig csak 2017-ben érte utol a válság előtti, 2007-es szintjét.

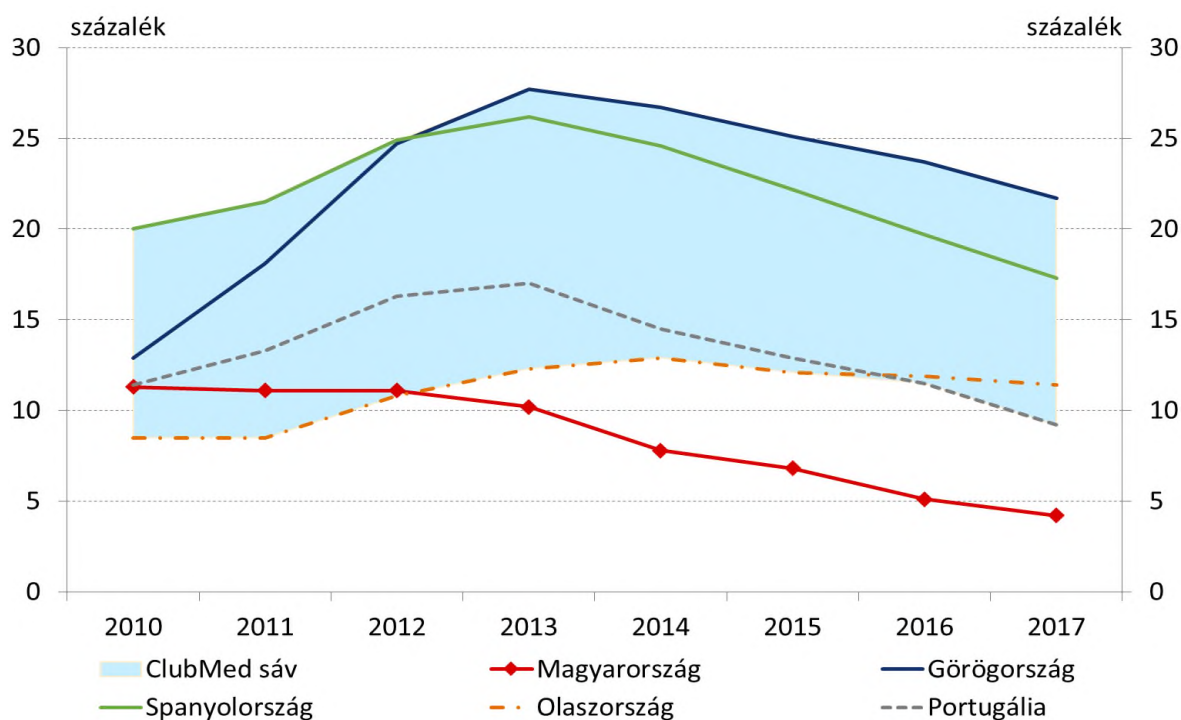
3. ábra: A foglalkoztatási ráta alakulása (15-64 évesek)

Forrás: Eurostat

A foglalkoztatás bővülésével párhuzamosan a hazai munkanélküliségi ráta jelentős csökkenést mutatott az elmúlt években – megközelítve a teljes foglalkoztatást, míg a mediterrán országokban továbbra is magas a munkanélküliség. Magyarországon a foglalkoztatásösztönző gazdaságpolitikai intézkedések hatására 2010-2017 között folyamatosan csökkent a munkanélküliség. A magyar munkanélküliségi ráta 2010 óta (11,3 százalék) az ötödik legnagyobb csökkenést (7,1 százalékpont) mutatta az Európai Unióban, aminek eredményeként 2017-ben a magyar érték a negyedik legalacsonyabb volt (4,2 százalék). Sőt, 2018-ban már 3,6 százalékra csökkent, megközelítve a teljes foglalkoztatást. Ezzel szemben a mediterrán országok munkanélküliségi rátái jelentős mértékben emelkedtek a válságot követően és csökkenésük csak 2013 után indult meg. A déli országcsoporthoz még mindig nem érte el a válság előtti szinteket, és 2017-ben ezekben az országokban volt a legmagasabb a munkanélküliség az Unióban (9–22 százalék). A munkanélküliségi ráták eltérő alakulása is alátámasztja a hazai foglalkoztatáspolitikai intézkedések sikerét, illetve a kiigazítások káros hatását a foglalkoztatásra és a gazdasági növekedésre.

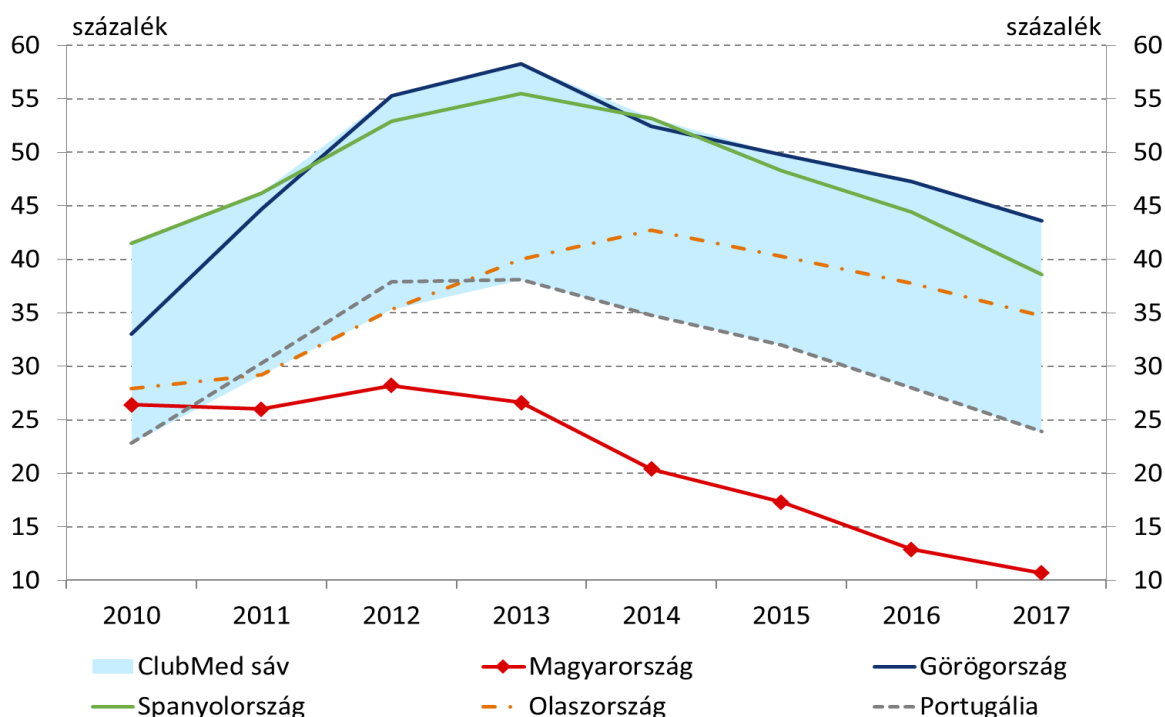
4. ábra: A munkanélküliségi ráta alakulása (15-64 évesek)

Forrás: Eurostat

A fiatalok munkaerőpiaci helyzete is érdemi javulást mutatott Magyarországon a válságot követően, míg a mediterrán országok mutatói az Európai Unió átlagánál jóval kedvezőtlenebben alakulnak. Hazánkban a fiatalok munkanélküliségi rátája a teljes nemzetgazdasági mutatóhoz hasonlóan nagymértékben, 26,4 százalékról 10,7 százalékra csökkent 2010 és 2017 között, így érdemben alacsonyabb az EU-s átlagnál (16,8 százalék) és a válság előtti szintjénél (18 százalék) is. A 2010 utáni foglalkoztatásösztönző kormányzati intézkedések közül a Munkahelyvédelmi Akcióterv fiatalokat (pályakezdők, 25 év alattiak) érintő kedvezményei érdemben hozzájárultak a fiatalok munkaerőpiaci helyzetének javulásához. 2012 és 2017 között mintegy másfélszeresére emelkedett e csoport foglalkoztatási rátája. A ClubMed országok esetében a fiatalok munkanélkülisége a válságot követően jelentősebb emelkedést mutatott a hazai és az EU-s mutatónál is, és a munkanélküliségi ráták továbbra is meghaladják a válság előtti szinteket és az uniós átlagot egyaránt. A dél-európai országokban azonban a fiatalok körében hagyományosan magasabb a munkanélküliség, amelynek részben oka és részben következménye is, hogy a fiatalok tovább élnek egy háztartásban a szüleikkel. A fiatalok munkanélkülisége érzékenyebb a konjunktúra alakulására, ezért e csoport munkaerőpiaci helyzete kiemelt figyelmet igényel a kormányzatok részéről.

5. ábra: A fiatalok munkanélküliségi rátájának alakulása (15-24 évesek)

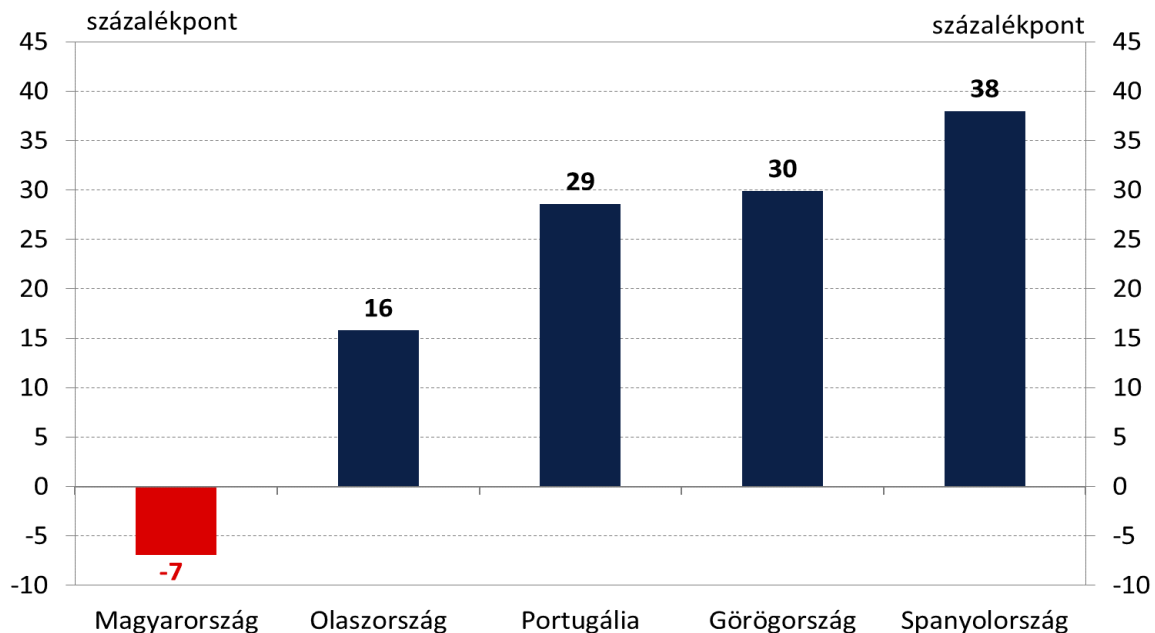

Forrás: Eurostat

Magyarország államadósság-pályája a fegyelmezett költségvetési politika és az EU átlag feletti gazdasági növekedés eredményeként 2011 után csökkenő pályára állt, miközben a mediterrán országokban a hibás gazdaságpolitikai döntések miatt az adósság magas szinteken állandósult. Az államadósság-rátát általában kiemelt figyelem övezi a piaci és gazdasági szereplők, valamint a nemzetközi szervezetek és hitelminősítők részéről. Ennek egyik oka, hogy a legfőbb makrogazdasági mutatókat magában foglaló jellegéből adódóan az államadósságráta alakulása viszonylag jól mutatja a gazdaságpolitika és a makrogazdaság irányát, minőségét. A másik ok, hogy a magas szintű eladósodottság hosszabb távon hátráltatja egy ország gazdasági felzárkózását. A GDP-arányos államadósság tartós csökkenéséhez alapvetően két feltételnek kell teljesülni: egyrészt alacsony szinten állandósuló költségvetési hiánynak, másrészt fenntartható gazdasági bővülésnek. Magyarország 2010 után mind a két területen jelentős fordulatot ért el, míg a mediterrán országok nem tudtak sikeresen megbirkózni a válság okozta kihívásokkal. Hazánkban a költségvetési reformoknak köszönhetően az államháztartás hiánya 2012-től tartósan 3 százalék alá csökkent és az elsődleges egyenleg 12 év után újra többletbe fordult. A makrogazdasági stabilizáció az ország kockázati megítélését is érdemben javította, ami megmutatkozott az állami kamatkidadások jelentős csökkenésében. Ez utóbbit a 2013 utáni jegybanki politika is nagyban támogatta. A megteremtett makropénzügyi egyensúly és a növekedésösztönző intézkedések eredményeként Magyarországon tartósan csökkenő

pályára állt a GDP-arányos államadósság. Ezzel szemben a mediterrán országokban az elhibázott válságkezelés miatt az adósság drasztikusan nőtt, és magas szinten állandósult.

6. ábra: A GDP-arányos államadósság változása 2010 és 2017 között

Forrás: Eurostat

„Szerkesztett formában megjelent a novekedes.hu oldalon 2018. december 11-én.”